

vad är det som händer på storkyrkobrinken?

I Alexander Lauréus tavla från 1809 har en glad tonåring fått syn på något spännande utanför sitt fönster. Hon har kvickt som en vessla sprungit ut i sin fina klänning. Hon är lättklädd, armarna är bara och hon har inte ens fått med sig en sjal. Hennes hund, lika nyfiken den, har sprungit med. Många har samlats runt tittskåpet där gubben vevar fram bilder.

Artikelförfattare: Piamaria Hallberg

Vad tror ni flickan ser i lådan? Europeiska landskap med ruiner? Kanske motiv från Pompeji? Vackra slott och spännande städer? Eller kan det ha varit nyheter från kontinenten, som Napoleons kröning eller hans festbankett?

Tavlan *Gubben med skåpet* finns i Stadsmuseets samlingar och är daterad till år 1809. Konstnären heter Alexander Lauréus. Han var född i Finland 1783, studerade i Åbo och kom som nittonåring till Stockholm. Här studerade han vidare vid Konstakademien. År 1811 utnämndes han till hovmålare och räknas idag till en av genremålarna från denna tid.

Den unga nyfikna kvinnan är klädd

i det senaste modet från kejsarhovet i Paris. Klänningen är av empiremodell, avskuren under bysten. Den är sydd i ett tunt tyg, troligtvis siden eller bomull. Kjolen är smal och livet har korta puffärmar. Hon har en liten rundkullig mössa prydd med rosett längst bak, en s.k. bindmössa som var vanlig bland borgerskapet under 1600- och 1700-talet och som senare blev vanligt förekommande i våra folkdräkter. Den styva kullen är gjord av limmat papper som klätts med sidentyg. Mössorna blev med tiden mindre och mindre och den flickan bär är mycket liten, men rosetten är desto större.

Det stora vida förklädet är mode-riktigt. Tyget går långt bak på ryggen och vi anar en dekor vid kanten. Materialet är tunn linong, silkesgasväv

eller bomullsbatist i vitt. På fötterna har flickan tunna skinnskor, liknande dagens ballerinaskor. Där det idag sitter en liten dekorationsrosett i samma färg som lädret, har flickan en röd rosett som håller samman den lågt skurna modellen. Hon har så lågt skurna skor att det nästan ser ut som hon har gått ut i strumplästen.

Alexander Lauréus var känd för sina folklivsmålningar och har här samlat en brokig skara stockholmare och tillfälliga besökare. Kvinnan till höger har en ljusblå sjal. Mellan de båda kvinnorna skymtar en mörkhyad pojke eller flicka. Är barnet i sällskap med damerna?

Precis ovanför den elegant moderna flickan ser vi en man ur stadsvakten med

Detalj av tavlan *Gubben med skåpet* av Alexander Lauréus. Foto: okänd, 1982, SSM.

plym i hatten. Till höger om honom står en man med stort skägg och ytterligare till höger ser vi en man som bär pudrad peruk med en stor lock över örat, trots att det länge varit passé.

Gubben med tittskåpet är gammalmodigt klädd; i en röd rock i ull, vadmal eller kläde. Rockens snitt och ärmuppslagen är ålderdomliga och axelklaffen var modern under Gustav II Adolfs dagar (en detalj som togs upp av Gustav III i den nationella dräkt som introducerades på 1770-talet). Tittar man noga så ser man knapphålen. Vad har han runt halsen? Är det en kravatt?

Den tredje mannen från vänster har en stångpiska som också den tillhörde ett tidigare mode. Kvinnan längst till vänster ser ut som en bondkvinna på besök i staden. På huvudet har hon förmodligen en bindmössa av större modell som hon har knutit ett huckle över för att skydda det ömtåliga sidentyget. I fönstret i huset ovanför tittar en kvinna med vit huvudbonad ut.

I fonden ser vi Stockholms slott och tornet på Storkyrkan. Vid denna tid bodde Gustav IV med sin familj i slottet. Snart skulle han jagas bort därifrån. Storkyrkans torn är samtida med det nya slottet och ritades av stadsarkitekt Johan Eberhard Carlberg för att passa in i de nya omgivningarna.

År 1817 beviljades Alexander Lauréus Konstakademiens resestipendium på sex år. De första åren tillbringade han i Paris och de tre sista i Rom. Han avled hastigt 1823 och vilar sedan dess på Roms protestantiska kyrkogård.

Stockholmskällan:

Vill du göra en detaljstudie av tavlan? Ta en extra titt på stadsvaktens hatt med plym? Gå till www.stockholmskallan.se och sök efter *Gubben med skåpet*. Där kan du titta närmare på Alexander Lauréus tavla och även förstora alla detaljer.

»Det stora vida förklädet är moderiktigt. Tyget går långt bak på ryggen och vi anar en dekor vid kanten.«

Gubben med skåpet av Alexander Lauréus. Foto: okänd, 1982, SSM.